

Newsletter

A BI-MONTHLY PUBLICATION OF THE OFFICE OF THE CHIEF EXECUTIVE OFFICER

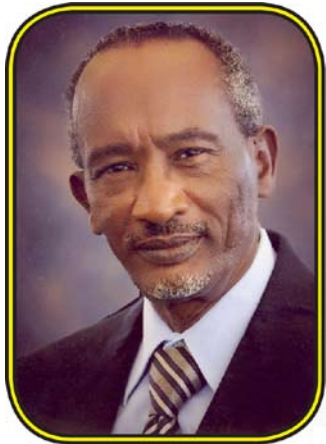
This Newsletter provides customers, employees, suppliers, shareholders and the community at large with current information on major performance and other activities of the companies under the leadership of the CEO

Special Issue # 53

April 2017

“ከታች ያለውን ሠራተኛ ከሳውቀውም ከደብክ ሥራን የምትሠሩ ከሆነ ከሳይ ተንሣፊህ ትቀራለህ” *

በኢትዮጵያ አየር መንገድ በተለያዩ የኃላፊነት ቦታዎች ላይ ለአሥር ዓመታት ያህል አገልግለዋል። በአሜሪካ ታዋቂ ኩባንያዎች ውስጥ በምህንድስና ሞያ ለሃያ ዓመታት በመሥራት ውጤታማነታቸውን አስመስክረዋል። በሥራ በቆይታቸው ኩባንያዎች ባስመዘገቡት ስኬት ተደጋጋሚ ምሥጋና አግኝተዋል። በሚሳይል መርሃ ግብርቸም ውስጥ ሞያቸው የሚጠይቀውን ሁሉ ያበረከቱ ሲሆን በተለይም በአሜሪካ የሮኬት አካላት ንድፍ ሥራ ውስጥ ተሳትፈው ያስመዘገቡት ውጤት ተጠቃሽ ነው። በጥር 2003 ዓ.ም ተቀማጭነቱን አሜሪካን ሀገር ያደረገው Center for Creative Leadership (CCL) ለተመረጡ የሥራ ኃላፊዎች የሚሰጠውን ልዩ ሽልማት ከአፍሪካ የመጀመሪያው በመሆን አግኝተዋል። ከ1983 ዓ.ም የመንግሥት ለውጥ በኋላ አብሮ አደግ ንደኛቸው ትውልደ ኢትዮጵያዊው ቢሊየንር ሼህ መሀመድ አሊ አላሙዲ ባደርጉላቸው ጥሪ ወደ አገራቸው መጥተው ሚድሮክ ኢትዮጵያ ቴክኖሎጂ ግሩፕን በመምራት ላይ ናቸው። የእርሳቸው የአመራር ተሞክሮ እነሆ!

የፕራሚዲ ጫፍ:- ከወራት በፊት ከውጭ ሀገር ዩኒቨርሲቲ የተጨማሪ ሞያ ባለቤት የሚያደርግዎትን የደክትሬት ዲግሪ አግኝተዋል። ምን ሊሠሩበት አቀዱ?

ዶ/ር አረጋ:- ባለፉት ዓመታት የኬድኩባቸውን መንገዶች መለስ ብዬ ስቃኝ ሁለት አቅጣጫዎችን ይገድ ተገዥለሁ ማለት እችላለሁ። በቀኝ በኩል ትምህርቱን በግራ ደግሞ ሞያን ጎን ለጎን ለማስኬድ ሞክራለሁ። የምመራው ሥራ በባሕሪው ተለዋዋጭ /Dynamic/ ነው። ዘመኑ ፈጣን ነው። የተፈጥሮ ጉዳይ ነውና ዕድሜዬም እየጨመረ ነው። ወጣት በነበርኩ ጊዜ ባገኘኩት ዲግሪና በሰበሰብኳቸው ልምዶች ብቻ ለሃያና ሠላሳ ዓመታት እየመራሁና እየሠራሁ ልንዝ ብል ውጤታማ መሆን አይቻለኝም።

ይኸን መኻከል አድርጌ በሥራ ያገኘኳቸውን ተሞክሮዎች በትምህርት ልደግፍ ስጥር ኖራለሁ። የምሳረው ዲግሪ ለመሰብሰብ ሳይሆን ትምህርቱ ለሥራው አስፈላጊ በመሆኑ ነው።

በምህንድስና ሞያ በተመረቅሁበት የመጀመሪያ ዲግሪ በኢትዮጵያ አየር መንገድ ውስጥ አሥር ዓመት ያህል ሠርቻለሁ። ቀጥሎም ስለ አየር ትራንስፖርት/Aviation/ ምህንድስና ዕውቀት ሳይኖረኝ አየር መንገዱን ወደ ቀጣይ እርከን ለማሸጋገር በሚደረግ ጥረት የድርሻዬን ማበርከት ስለሚያገዳተኝ ተጨማሪ ዕውቀት ልገበይ ትምህርት ቤት ኬድኩ። እናም እንግሊዝ ሀገር የአቪዮሽን ትምህርት ተከታተልኩ።

ወደ አገሪ ተመልሼ ለትምህርት የተላክሁበትን ዓላማ ከግብ ማድረስ ጽኑ ፍላጎቴ ቢሾንም የወቅቱ የአገራችን የፖለቲካ ሁኔታ ይኼን አልፈቀደልኝም። ይሁንና አርፌ አልተቀመጥኩም። በውጭ ሀገር በሞያዬ በተለያዩ ኩባንያዎች እየሠራሁ ኹኔታዎች እንደሚገኙ የግድ ሲሉኝ እየተማርኩ በርካታ ዓመታትን አሳለፍኩ። ከጊዜ በኋላ ኩባንያዎችን የማስተዳደር ኃላፊነት መጣ።

ከመሐንዲስነት ወደ ኩባንያ መሪነት ሲመጣ መምራት ራሱን የቻለ ሃይንስ ነውና እንግዳ መኾን አይቀርም። ስለዚህ ዘው ብዬ ኩባንያዎችን ልምራ አላልኩም።

የመሪነት/Leadership/ ትምህርት ወደ ሚሰጥበት ተቋም ሔጂ መማር ጀመርኩ። እናም በዚህ ዘርፍ ደክትሬቱን አገኘሁ። በኩባንያ መሪነት ንድፈ ሀሳብ ላይ መሠረታዊ ዕውቀት እንደጨበጥኩ ሲለማኝ ወደ አገሪ በመምጣት የሚድሮክ ቴክኖሎጂ ግሩፕ ዋና ሥራ አስፈጻሚ /CEO/ ኾኜ መምራት ጀመርኩ። ባለፉት ዓመታት ኩባንያዎችን በጥሩ መንፈስ ስመራ ቆይቻለሁ።

የቀድሞ የዩኒቲ ዩኒቨርሲቲ ባለቤቶች ዩኒቨርሲቲውን ማስቀጠል የማይችሉበት ችግር በገጠማቸው ወቅት “...ይኼ ትልቅ ተቋም የሀገር ሀብት ነውና መውደቅ የለበትም። ሲፈርስም ዝም ብሎ መመልከት ትክክል አይደለም።” የሚል ቁጭት የወለደው ሀሳብ በብዙዎች ውስጥ ይመላለስ ነበር። ሼኽ መሀመድ እግዚአብሔር ይስጣቸውና መልካም ፈቃዳቸው ሆኖ በግዥ ተረክበውት ተቋሙ እኔ ወደምመራው የሚድሮክ ቡድን (Group) መጣ።

ቀደም ሲል የምመራቸው ኩባንያዎች በትምህርት ላይ የሚሠሩ አይደሉም፤ ይልቁኑ ፋብሪካዎችና ኢንዱስትሪዎች ናቸው። ወርቅ፣ እንቁላል፣ ስንዴ፣ ቆርቆሮ፣ ቀለም ወዘተ... ይመረትባቸዋል። እነዚህ ምርቶች ደግሞ ግዑዝ ናቸው። በትምህርት ዓለም ደግሞ ምርትና አምራቶቹ ሰዎች ስለሆኑ ጥንቃቄው ለየት ማለት አለበት። ምርቱ ተሸጦ ለጊዜያዊ ትርፍ የሚውል ሳይሆን ሀገርን የሚደግፍና የትውልድን ጉዞ የሚወስን ነው። ስለዚህ በትምህርት ሥራ ውስጥ አገልግሎት የመስጠቱና የመቀበሉ ጉዳይ የተማሪና የትምህርት ተቋሙ ብቻ አይሆንም።

የምትሰጠው ዕውቀት ለሀገር ቀጣይ ጉዞ አስተዋጽኦ የሚያበረክት መሆን አለበት። የትምህርት ተቋሙ መሪ ሆኜ ወደ ዩኒቲ ዩኒቨርሲቲ

* ዶ/ር አረጋ ይርዳው የሚድሮክ ቴክኖሎጂ ግሩፕ ፔፍ ኤግዚኪዩቲቭ ኦፊሰር ያደረጉት ቃለ ምልልስ የፕራሚዲ ጫፍ ከተባለ መጽሐፍ ቅጽ 1፣ 2008 ዓ.ም. የመጀመሪያ ዕትም የተወሰደ

ሰኬድ ቁሳቁስ እንደ ማምረት “ይኼምኮ ቀላል ነው፤ ይቻላል። እንደ ሌላው ንግድ ይኼም በቃ ሥራ ነው።” ብዬ መኼድ በአስተሳሰብም ሆነ በንድፈ ሃሳብ ደረጃ ትክክል አልነበረም።

በመሆኑም ተቋሙን በስኬት እንድመራ በቅድሚያ እኔ መማር ይኖርብኛል ማለት ነው። ያደረግሁት ነገር ቢኖር የትምህርት አመራርና ለውጥ /Educational Leadership & Change/ የሚባል ኮርስ ወስጄ ስለ ትምህርቱ ዓለም አሠራር የተሻለ ግንዛቤ መፍጠር ነበር። ከሥርዓተ-ትምህርት /Curriculum/ ጀምሮ በትምህርት አስተዳደርና አመራር ውስጥ ምን እንደሚሠራ ሳላውቅ በግብር ይውጣ ልምራው ብል ትክክል አይደለም። በእኔ ዕምነት ትምህርት ማብቂያ የለውምና መማር ጀመርኩ።

ይህ የደክትራት ትምህርት አራት ዓመት ወሰደ። እየተማርኩ ጎን ለጎን የዩኒቲ ዩኒቨርሲቲን ተግባራዊ እንቅስቃሴ እየቃኘሁ የትምህርት አስተዳደርና (Academics) አካባቢ ሳልጋፋ ተጓዥኩ። በቂ ዕውቀት ጨብጬ ከትምህርት አመራርና ባለሞያው ጋር የጋራ ቋንቋ እስከፈጥር ድረስ በዚህ መልክ ቆየሁ።

የመመረቂያ ጽሁፍ የማዘጋጀት ጊዜ ሲደርስ በአገራችን ከፍተኛ ትምህርት ላይ ትርጉም ያለው ጥናት ማድረግ እንዳለብኝ ተሰማኝ። ጥናቱን የዘመኑ ፈተና እየሆነ በመጣው የትምህርት ጥራት ላይ ማድረግ እንዳለብኝ ወስኜ ጀመርኩ።

በዚህ ላይ ማትኮራ ዩኒቲ ዩኒቨርሲቲ በትምህርት ጥራት ላይ የሚያደርገውን ትኩረት ከመረዳት፤ ቀጥሎም የግሉ ዘርፍ የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት ማኅበር ፕሬዝዳንት እንደመሆኔ ጥናቱን በትምህርት ጥራት ላይ ባደርግ ሒደቱን በጥቂቱም ቢሆን ‘ላግዝ እችላለሁ፤ ማኅበሩ ከትምህርት ሚኒስቴር ጋር የሚሠራበት መድረክ ስላለው በሰብሳቢነቱ በተለይም በለውጥና ፖሊሲ ጉዳዮች ላይ ሃሳብ ላቀርብ እችላለሁ በሚል ነው።

ከዚህ በኋላም ሌላ ተጨማሪ ትምህርትን የሚሻ ኃላፊነት በመጣ እርሱን ለመምራት የሚያስችለኝን ዕውቀት ልሸምት ተማሪ ቤት እሔዳለሁ እንጂ ሽሽት አይሞከርም። በእኔ ዕምነት ራስን ከሚታየው እውነታ ጋር ካላስተካከሉ በስተቀር እመራዋለው የሚሉትን ጉዳይ አሳክቶ ከግብ መድረስ አይቻልም።

ስለዚህ የመሪነት ጉዞን ውጤታማ ሊያደርግ የሚችል አቅም መፍጠር የግድ ይላል። ያ አቅም ደግሞ ትምህርት ነው። ስዎች በሕይወት ጉዞ ውስጥ ሁለት ነገር ይዘው መኼድ አለባቸው። የዛሬ ሠላሳ ዓመት የያዙትን ዲግሪ ግድግዳ ላይ ቢሰቅሉት ቀለሙ ወይቦና ደብዝዞ ይገኛል። እንኳን ወረቀቱ ባለቤቱ እራሱ ይወይባል። በተከታታይ የመማሪያ ዓላማ ይህ ነው።

የፒራሚዲዳ ጫፍ:- ዩኒቲን ለመምራት የሚያስችልዎትን ትምህርት ከመውሰድዎ በፊትና አሁን ያሉበትን ሁኔታ በንጽጽር ሊገልጹልን ይችላሉ?

ዶ/ር አረጋ:- ትምህርቱን በምክታተልበት ወቅት የመመረቂያ ጽሁፌን ያሳየኋቸው የትምህርት አስተዳደር አመራሮች በጽሁፌ በጎ ስሜት ሲያደርግባቸውና ሲገረሙ ተመልክቻለሁ።

ትምህርቱን ከጨረስኩ በኋላ በየስብሰባውና በየጉባዔው ስለ ትምህርት ማይንስና ስለ ሥርዓተ-ትምህርት ሲነሳ የቀሰምኩት ዕውቀት ወቅታዊና ዘመኑ አሁን እየተገለገለበት ያለ በመሆኑ ከባለሞያዎችና ምሁራን ጋር ያለ ችግር መከራከርና መወያየት ችያለሁ።

የትምህርት ማይንስን በተመለከተ ብዙ ነገር አውቄያለሁ። ከምራራው የዩኒቨርሲቲ ማኅበረሰብ ጋር በአንድ ቋንቋ መነጋገር መቻሌ ለኔ ትልቅ ስኬት ነው።

በጠረታዬ የመጨረሻው ጊዜያት ያካበትኳቸውን ትናንሽ ዕውቀቶች ክፍል ውስጥ ገብቼ ለወገን ለማካፈል አስባለሁ። ተገቢም ነው። ልምድህን ይዘህ መቃብር መውረድ የለብህም። ልምድ ለማካፈል ደግሞ እንደኔ እንደኔ ከዩኒቨርሲቲ የተሻለ ሥፍራ የለም። ምርኩዜን ይገደም ቢሆን ክፍል እየገባሁ ለተማሪዎች ካካበትኩት ልምድ ባካፍል

ደስ ይለኛል። ለዚያ ደግሞ አሁን ያለሁበት ሁኔታ አመቺ ነው ብዬ አምናለሁ። በአጠቃላይ ትምህርቱን መውሰዴ ምቹት ሰጥቶኛል።

የፒራሚዲዳ ጫፍ:- ከረጅም ዓመታት የባህር ማይ ኑሮ በኃላ ወደሀገር ቤት ለመምጣት ምክንያት ስለሆኑት ነገር ጥቂት ያውጉን?

ዶ/ር አረጋ:- እኔና ሌሎች መሀመድ በአንድ አካባቢ ለዚያውም ጎረቤት ሽነን ነው ያደግነው። የአንዳችን ወላጆች የሁላችንም ነበሩ ማለት ይቻላል። በኋላ ተለያይተን ለረጅም ዓመታት በየፊናችን እየባተልን ኖረናል። እርሳቸው ወደ ንግዱ ዓለም እኔ ደግሞ ወደ ትምህርቱና ተቀጥሮ ወደመሥራቱ ኼደን በየተሰማራንበት ስኬታማ ሆንን።

ከረጅም ዓመታት በኋላ ፈልገው አገኙኝና “አገራን እየረዳሁ ነው። አሁን ሰው ያስፈልገኛል። አገራችንም ሰው ያስፈልጋታልና እርዳኝ” አሉኝ። በወቅቱ ይኼ ጥያቄ ለኔ ከባድ ፈተና ነበር። እድሜ ጠገብ ዳያስጋራ ነኝ። እንደ ሌሎቹ ትውልድ ኢትዮጵያውን አቻዎቼ ቁጭ ብዬ ‘ወደ ኢትዮጵያ የማልሔደው ሆኖ ሁኔታዎች ስላልተመቻቹልኝ ነው’ እያልኩ ሰብብ እየፈጠርኩ በጠረታ ዕድሜዬ አሜሪካ ትንሽ ዘና እንዳልል ይኸ ዓይነቱ ጥያቄ መጣ። አመጣጡ ደግሞ ከባድ ነበር።

አንደኛ ብዙ ሳይኖራት ተቸግሮ ያስተማረችኝ ሀገር አለች። በሌላ በኩል ደግሞ አገራን ልርዳ ያለ ወንድም እገዛ ያስፈልገኛል እያለ እንዴት እምቢ ማለት እችላለሁ? ልጆቼን ባለብት ትቼ መምጣት ነበረብኝ።

ወደዚህ ስመጣ ሎስ አንጆለስ ውስጥ በሆሊውድ ቢቨርሲ ሆቴል የመጨረሻ ልጄን የትምህርት ምረቃ ሼህ መሀመድ ባደረጉት ልገሳ እያከበርን ነበር። ሼክ መሀመድም በቦታው ተገኝተው ነበር። በል ቤተሰብ፣ ወዳጅ ጓደኞችህንም በዚህ ተሰናበት! አሉኝና በዝግጅቱ መድረክ ላይ የማልረሳውን ንግግር አደረጉ።

“...አረጋ ወንድሜና ጓደኛዬ ነው። ወደ ኢትዮጵያ ይገቡልኩልኩልኩልኩል ነው። እዚኸ ያላችሁ በሙሉ ፈቃደኞች ከሆናችሁ ትኬትና አስፈላጊውን ሁሉ ላቅርብላችሁ። ወደ አገራችን እንመለስ። ወደ አገራችሁ መኼድ ከፈለጋችሁ ሁሉን በማመቻቸት አሁኑኑ እንኳን ደህና መጣችሁ ልላችሁ እወዳለሁ።” የሚል ግብጥ አቀረቡ። በየቦታው ያሉ ኢትዮጵያውያን በሙሉ እንዲመጡ ዕድል ሰጡ። ከነዚያ መካከል አንዱ ነኝ። ብዙዎችም የመጡ አሉ። ይኼው ዕድለኞች ነንና አገራችንን እያገለገልን ነው።

ለኢትዮጵያ ያላቸውን ፍቅር በአንደበቱ ዘርገሬ ልገልጸው አልችልም። ስለ እውነት ከባድ ነው። አውሮፕላን ላይ ሆነው ቦሌን ቁልቁል በስስት እያዩ “ተመልከቱ እስቲ ሣሩን፣ እየት እስቲ ልምላሜውን! ይኸችንኮ የመሰለ ምድር የለም!” ይላሉ።

በነገራችን ላይ የሼክ መሀመድ ኢንቨስትመንት ለምን ጎልቶ አልወጣም? ይባል ይኸናል። እንደ ማንኛውም ባለ ሀብት በየቀኑ ሀብታቸው ባለበት ሥፍራ ሁሉ እየዘሩ ሃሬ ምን አተረፋችሁ? ያኛው የት ኼደ? ይኼስ ከየት መጣ? የሚሉ ዓይነት ሰው ቢሆኑ ኖሮ ስለ ዕውነት የሀብታቸው መጠን ከአሁኑ እጥፍ በሆነ ነበር።

“ወንድሞቼ ናችሁ። ኃላፊነት ሰጥቻችኋለሁ። ኢትዮጵያ አገራችሁ ናት። የተሻለ አድርጉላት። ወገኖቻችሁን እርዱ። ከተቸገራችሁ ንገሩኝ።” የሚሉ ሰው ናቸው። በሚድሮክ ኢትዮጵያ ቴክኖሎጂ ግሩፕ ዋና ሥራ አስፈጻሚነት ይኼው አሥራ አምስት ዓመት ቆይቻለሁ። አንድ ቀን “ማንን ቀጠርክ? ምን ዕቅድ አለህ? ምን ልታደርግ አሰብክ?” ብለው ጠይቀውኝ አያውቁም። ያቀድኩትን ስነግራቸው ቀጥል፣ በርታ ከማለት በስተቀር።

በነገራችን ላይ በሥራቸውና በባህሪያቸው ልዩ የሆኑ ሰዎቻችንን የማድነቅ ባህል ልንገነባ ይገባል። አትሌቶቻችንን እናደንቃቸዋለን። ምክንያቱም አስደናቂውን ነገር ለአገራችን ስለሚፈጽሙ! ይኼ ትክክለኛና ተገቢ ነው።

የሊቢያ ፕሬዚዳንት የነበሩት ሙሉማር ጋዳፊ የአፍሪካ ጎብረት ዋና ጽህፈት ቤት ወደ ትሪጋሊ እንዲኼድ ቅስቀሳ ባደረጉበት ወቅት የኢትዮጵያ ጉድለት ነው ብለው ካራገሏቸው ነጥቦች መካከል ዋናው

የመሠረተ ልማት ችግር በተለይም ለመሪዎችና ዲፕሎማቶች የትራንስፖርት አቅርቦት አለመኖሩ ነበር። ይኼን ተከትሎ በሁለት ሳምንት ውስጥ ስድሳ ማርቼዲስ መኪናዎችን በአውሮፕላን አንገዝን አመጣን። መኪናዎቹን ሀገሪቱ እንግዳችን እንድታስተናግድበት ዕርዳታ ሰጠ።

በሚሊኒየም ዋዜማ ዲያስፖራው በስፋት እንደሚመጣ ስለ ታመነ ዝግጅት ተጀመረ። ለክብረ በዓልና ለሰብሰባ የሚሆን ሃያ ሺህ ሰው የሚይዝ አዳራሽ አስፈለገ። ስድስት ወር ባልሞላ ጊዜ ውስጥ ብረትና ሚስጣር ጭምር ከውጭ በአውሮፕላን ተጭኖ መጥቶ ሚሊኒየም አዳራሽ ተገነባ። ማነው ካለ አንዳች ትርፍና ጥቅም ይኸን የሚያደርግ? ከኢትዮጵያ በስተቀር አንድ ያገራው ባለ ሀብት ይኼን ሁሉ ያደረገበት ሀገር የት ነው?

የፒራሚዲት ጫፍ:- መልካም ስራ የሰሩ ሰዎችን የማወደስ ባህላችን በእጅጉ አነስተኛ ነው ብለው ነበር። “ነብይ በሀገሩ አይከበርም!” የሚለውን ዕድሜ ጠገብ ብሃልም በተደጋጋሚ ጊዜ ይጠቀማሉ።

ዶ/ር አረጋ:- ከጥንት ጀምሮ በአገሪቱ የበቀለ ‘ነብይ’ ከማይከበርባት ሀገር አንድዎ ኢትዮጵያ ትመስለሽለች። ሌሎች አገሮች ‘ነብያቸውን’ ያክብራሉ። ከመካከላቸው ጠቢብ ቢፈጠር፤ አንስታይን ቢከሰት... አገራቸውን ከፍ አድርገው ለማሳየት ይጠቀሙበታል። እኛ ዘንድ ግን ነገሮች በተቃራኒው ናቸው።

የባህል ችግር አለብን ብዬ አስባለሁ። ሰውን በሥራውና ባለው መልካም ነገር ማወደስና ማመስገን ላይ እስከዚህም ነን። ይኸ ባህል ከየት መጣ? እውነቱን ለመናገር አላውቅም። በዚህ ጉዳይ ላይ ከመግባባት ላይ መድረስ ያለብን ይመስለኛል። አንድ ቀላል ምሳሌ ልሰጥ።

አንተ ለፍተህ ጥረህ ግረህ የሰውን ዓይን የምታማልል አንዲት መኪና ስታሽከረክር ብትገኝ በእግር የሚኼደው አብላጫው ስለአንተ በመደሰት ፈንታ በክፍ አይን እያየህ እንድትሸማቀቅ ያደርግሃል።

ግን ለምን? በእኔ ዕምነት ያቺ መኪና ኢትዮጵያ ውስጥ ከገባችበት ሰዓት ጀምሮ የኢትዮጵያ ሀብት ናት። ትናንት መገለጫችን ሌላ ነበር። ‘ወገኔ ይህችን የመሰለች ወርቅ መግይ መኪና እየነጻ ነው። ያድርግለት! እኔም ከሠራሁ ነገ ተስፋ አለኝ።’ ብሎ ሁኔታን በቀና መልኩ ለማየት የሚሞክረው ጥቂት ነው።

‘አካ! ይኼን ሰውኮ ትናንት አውቀው ነበር። ይኼን ሀብት ያገኘው ሠርቆ መሆን አለበት።’ ቶሎ ብለን የምንኼድበት አቅጣጫ አሉታዊ ነው። ይኼ ባህል መሰበር ይኖርበታል። ብዙ ሰው የሚሞገሰው የቀብሩ ዕለት ነው። በብዙ ቀብሮች ላይ ተገኝቻለሁ። በአንዱም ሥፍራ ሃቅ ሲነገር አልሰማሁም። “ሚች እዚህ ቦታ ታስሮ፤ እዚህ እዚህ ቦታ ይኼን አድርጎ ነበር።” ብሎ እውነቱን መናገር ለእኛ ዳገት ነው።

ሰው ከሞተ ወዲያ ቀና ቀናውን መናገር እንጂ ሙትን መውቀስ ምን ያደርጋል? ከሞተ ወዲያ ለምን በክፍ እናነሳለን? በማለት ብንዋሽ በጉዳዩ ትክክል አለመሆን ተስማምተን በአደባባይ ሙት ወቃሽ ላለመሆን ማሰባችን መልካም ነው።

ጥሩ የሠራ ሊሞገስ የሚገባው እስከሆነና መልካም ተግባራት እስካሉት ድረስ በሕይወት ያለውን ሰው ማሞገስ ደግሞ አወንታዊና ጠቃሚ ነው።

ለሚሞገሰው ሰው ለቀጣይ ሥራውና ማንነቱም የሞራል ስንቅና ጉልበት ሾፍት የተሻለውን ሰዓሰም ሊያበረክት ይችላል። ምናልባትም በሰሰትንበት ሙገሳ መጠን ለተስፋ መቁረጥ ዳርገነው ጉዳት ልናደርስበት እንችላለን።

ፈረንጅ ትንሽ ሲደረግለት ‘አመሠግናለሁ!’ ይላል። የእኛ ሀገር አንዳንዱ ሰው ራርተህ አንዳች ነገር ብትሰጠው ‘ይኸችን ነው እንዴ የሚሰጠኝ?’ ይልሃል። ሺኽ መሀመድ በየጊዜው ከሚደርስባቸውና ከሚያስደንቁኝ ነገሮች አንዱ ይኸ ነው። ቸር ናቸውና ድንገት ተነስተው ለሰዎች ገንዘብም ሽነ ሌላ ስጦታ ደስ እንዳያሰኛቸው ይሰጣሉ። ‘እንዴ ይኸችን ብቻ ነው እንዴ የምትሰጠኝ?’ የሚሏቸውም አሉ። እግዚአብሔር

ያሳያችሁ! የሰውኮ ገንዘብ ነው። መቅደም የሚገባው ምሥጋና አልነበረምን?

ሺኽ መሀመድ ብቻ ሳይሆኑ ሌሎችም ሰዎች ያደረጉቸው መልካም አስተዋጽኦዎች ዕውቅና ሊሰጣቸው ይገባል። ታሪክ እኮ ነው። አንዳንዴ የዛሬ መቶና ሁለት መቶ ዓመት የነበረን አንድ መንግሥት በጭፍን ጥሩ ነበር እንላለን። ያንኑ በመልካም ያነሳነውን መንግሥት ድንገት ተነስተን መቶ በመቶ ስህተት ነበር እንላለን። መቼም ሰው ፍፁም አይደለምና ሚዛናዊ በሆነ መልኩ የሰራውን ክፉና ደግ መግለጽ ሁሉም ሰው ሊያስብበትና ሊተገብረው ይገባል።

የፒራሚዲት ጫፍ:- የአንድ ስኬታማ መሪ መገለጫው ምንድነው?

ዶ/ር አረጋ:- ስኬታማ መሪ በሰው ላይ አተኩሮ የሚሠራ ነው። ሥራህን የሚሠራውኮ ከታች ያለው ባለሞያ ነው። የብዙ ሥራ መሪዎች ችግር ሰው ላይ አለማተኮር ነው። ሠራተኛን በሁለት መንገድ ብትመለከቱት መልካም ነው። አንደኛ ሰው በመሆኑ በስብዕናው ሁለተኛ ደግሞ በሚሠራው ሥራ። ሁለቱን ለይታችሁ ማየት አለባችሁ።

ድንገት ሠራተኛችሁ ቢያጠፋ ጥፋቱ በሥራው አጋጣሚ የተፈጠረ እንጂ ከሰውየው አመጣጥ፤ ታሪክና ማንነት ጋር የተያያዘ እንደሆነ አድርጋችሁ የምታስቡ ከሆነ ትልቅ ስህተት ነው። ሥራውን እንዲያስተካክል ልትረዱት ይገባል።

ነሮውን፤ የግል አኗኗሩንና ስብዕናውን እየጠቀሳችሁ ሠነፍ ነው እያላችሁ መውቀስ ኢ-ሚዛናዊነት ነው። ከተጨባጩ እውነታ ያራርቃችኋል። እነዚህን ለያይቶ መመልከት የሚችል ጥሩ መሪ ነው። ጥፋት አጠፋ ተብሎ ሰራተኛን ለማጥቃት መነሣት ከጥሩ መሪ የሚመነጭ አይደለም። ሰውየውን እንደ ሰው መመልከት ያስፈልጋል። በሰው ላይ ካላተኮሩ በስተቀር የሚኬድበት መንገድ ጠቃሚ አይሆንም። በኩባንያ ውስጥ እነዚህን ነገሮች መለየት የሚችሉ ሰዎች ስኬታማ መሪዎች ናቸው።

በአመራር እርከን ወደ ክፍታው በወጡና አለቃ እየሆኑ በሺዱ ቁጥር ፒራሚዲት ጫፍ ላይ መድረስ ይመጣል። ያኔ ከሥር ያሉትን ሠራተኞች መዘንጋት አይገባም። ሰዎች ወደ መጨረሻው የኃላፊነት ጫፍ ይወጣሉ። ፒራሚዲት መሠረት የለሽ ከሆነ ከፒራሚዲት አናት ላይ ያሉ ሰዎችም አይኖሩም። ስለዚህ ከታች ያለውን ሠራተኛ መርሳት አይገባም።

መሪዎች ፒራሚዲት ከታች ወደ ላይ ከላይ ወደ ታች እየተንቀሳቀሱ መሠረቱ አለመናጋቱን ማረጋገጥ ያስፈልጋቸዋል። እንዲህ ያለ የመውጣትና የመውረድ ችሎታ ያላቸው ሰዎች ስኬታማ መሪዎች ናቸው። ፒራሚዲት ጫፍ ላይ ነው ያለሁት ከታች ያለውን አላውቀውም እያሉ የሚመሩ ሰዎች አየር ላይ ተንጠልጥለው ይቀራሉ።

የፒራሚዲት ጫፍ:- የሀገር ውስጥ የበረራ አድማሳችሁን አስፍታችኋል። በአየር ትራንስፖርት ዘርፍም አዲስ አቅጣጫ የያዘችሁ ይመስላል። ኩባንያዎቻችሁም በቁጥርና በመጠን እየጨመሩ ናቸው። እንደ መሪ የቀየሱት የማስፋፊያ ስትራቴጂ ነው?

ዶ/ር አረጋ:- ቁም ነገሩ ኩባንያዎቹ በቁጥር መብዛታቸው አይደለም። የሀገርን ሕግ ከማክበር አኳያ በጥበብ ለመራመድ ስለፈለግንም ነው። ሁለት ምሳሌዎችን ላንሳ። ሆም ዴፖ የተባለው ኩባንያችን ከውጭ ሀገር ዕቃ አስገብቶ ‘ራሱ ይቸረችኑ ነበር።

መንግሥት ያወጣው አዲስ ሕግ ደግሞ “አንድ አስመጪ ኩባንያ ዕቃ ማስገባትና በጅምላ ማክፋፈል መብቱ ነው። ነገር ግን መቸርቸር አይፈቀድለትም” ይላል። ካስገባ ያከፋፍላል እንጂ አይቸረችኑም፤ የሚቸረችኑ ከሆነ ደግሞ አስመጪ መሆን አይችልም። ይኸን ሕግ ተቀብለን ከመንግሥት ጋር አብረን መንገዝ አለብን።

ሕጉን ተቀብለን መፍትሔ ይሆናል ያልነውን ዘዴ መመሪያና ደንቡን ባክበረ መልኩ ተገበርን። ነገሩ ቀላል ነበር። ሆም ዴፖ ውስጥ አስመጪ የነበረውን አንድ የሥራ ክፍል ነጥለን በማውጣት አስመጪ ኩባንያ አቋቁመን ፈቃድ አወጣን። ሌላኛው በቸርቻሮ ሥራ ራሱን ችሎ ቀጠለ።

ከባንደዎቻችን ቁጥራቸው የሚያደገው በዚህ መልኩ ህግን ለማክበር በምናደርገው ጥረት ነው።

ኮስቲ እና ኤም.ቢ.አይ ከባንደዎቻችን የሚያመርቷቸውን ምርቶች በየቦታው ለወኪል ቸርቻሪዎች ብቻ በመስጠት ፈንታ እኛም እነዚህን ምርቶች ለሕዝብ እናቅርብ ካልን ሆኖ ዴፖ ከባንደን አቋቋሙን የቸርቻሪ ሥራ መተግበር ግድ ይላል። ይኸ አካሄድ ሌላም ጥቅም አለው። ከባንደዎቹ ተጣምረው እርስ በርስ እየተባበሩ እንዲጓዙ ያደርጋል።

ሁለተኛውን ምሳሌ ልስጥ። ሃያ አንደኛ ሆኖ የመጣው ሚድሮክ ጂኦ ኤክስፕሎሬሽን ሰርቪስ ማዕድን አዲሱ ከባንደችን ነው። በለገደንቢ የተጀመረው የወርቅ ምርት ሥራ ወደ ማከሮም ተሻገረና ተስፋፋ።

በቤኒሻንጉል ጉምዝ ክልል መተክል ላይ ለአሥር ዓመት ያህል አሰሳ አድርገናል። ኢትዮጵያ ውስጥ የመንግሥትም ሆነ የግል ድርጅቶች የሌሏቸው ምርጥ የኤክስፕሎሬሽን መሣሪያዎች አሉን። የሚሰረዘሩ፣ በስርሰራው የተገኙትን ፍንጮች የሚተነትኑ ዘመናዊ ላቦራቶሪዎችና በማዕድን ፍለጋ በእጅጉ የተካኑ ባለሞያዎችም አሉን።

በሥራው የተወሰነ የወርቅ ክምችት አግኝተናል። ከግኝቱ በኋላ ያለው ቀሪ ሥራ እያመረቱ ለዓለም ገበያ ማቅረብ ነው። ከዚህ በኋላ አሰሳ የሚያደርጉ፣ ፍንጮችን የሚተነትኑ ወዘተ... ባለሞያዎቻችን፣ መሣሪያዎቻችንና ላቦራቶሪዎቻችን ሥራ ሊፈቱ አይገባም የሚል ውሳኔ ላይ ደረሰን።

እነዚህን ምርጥ ባለሞያዎችና ዘመናዊ መሣሪያዎች በክንፍ ማስቀመጥ ብዙ ሥራ መሥራትና ውጤት ማስመዘገብ ሲችሉ እጃቸውን እንደ ማሰር ነው። ስለዚህ አንድ ነገር አሰብን።

አገልግሎታችን ለሀገር ነው። ይኸን ቡድን ይዘን ከመሣሪያው የጂኦሎጂ፣ የቁፋሮ ወይም የስርሰራና የላቦራቶሪ አገልግሎቶችን የሚሰጥ ራሱን የቻለ ከባንደ አቋቋምን፣ ከባንደው ሚድሮክ ወርቅን እንደ አንድ ቋሚ ደንበኛው ይይዛል።

ሚድሮክ ወርቅ ከባንደውን ሥራ ማሠራት ሲፈልግ ገንዘብ ከፍሎት ኮንትራት ገብቶ አገልግሎት ማግኘት ይችላል። በሌላ አንጻር ማዕድን የመፈለግና የማውጣት ሥራ መሥራት እየቻሉ በመሣሪያና ባለሞያ እጦት ምክንያት የተቀመጡ ከሚድሮክ ውጭ የሆኑ በርካታ ድርጅቶችና አካላት አሉ። ይኸ ከባንደ ለእነዚህ ለሌሎችም አገልግሎት ይሰጣል።

Trans National Airways (TNA)ን ውሰደው። እኔ አርባ ዓመት ሙሉ በበረራ ቴክኖሎጂ (Aviation) ውስጥ አልፎያለሁ። የቀድሞ ታሪኬ በአብዛኛው ኤሮ ስፔስ (Aerospace) ነው።

የዛሬ አሥራ አምስት ዓመት እዚህ ስመጣ ዳሽ ኤይት የሚባሉ ሁለት ትናንሽ አውሮፕላኖች እያንዳንዳቸው በአሥራ ሁለት ሚሊዮን ዶላር ተገዝተው ቦሌ አውሮፕላን ማረፊያ ተቀምጠው ነበር።

ሼክ መሀመድ አውሮፕላኖቹን ያስመጧቸው ሥራቸውን ለማስፋፋትና ለመንቀሳቀስ ነበር። እግዚአብሔር ጸጋውን አበዛላቸውና እነዚህን ትተው ትላልቅና የተሻሉ ዘመናዊ አውሮፕላኖች ገዙ። ሁለቱ (Dash-8) አውሮፕላኖች ቦሌ ላይ ብዙ ጊዜ ሳይሠሩ እንደተቀመጡ አወቅን።

እኔ በመጣሁ ጊዜ ሚድሮክ ኢትዮጵያ አንዳንዴ ለድንገተኛ ሥራ ጂቡቲ ይልካቸዋል። በተረፈ ሥራ ስለማይኖር ቦሌ ላይ ይቀመጣሉ። የራሳቸው ፓይሎቶችና የጥገና ባለሞያዎች አሏቸው። ለዚህ ሥራ ሲባል የተከራዩት ቢሮ አለ። ሠሩ አልሠሩ ደሞዝ ይከፈላቸዋል። መለዋወጫው የሚገዛው ከውጭ ሀገር ሲሆን ገንዘቡን የሚያወጡት ሼክ መሀመድ ናቸው።

ይሄ ትልቅ ኪሳራ ነበር። እነዚህ ጠቃሚ አውሮፕላኖች ያለ ሥራ ተቀምጠው ምን እያደረጉ ነው? አልን። አውሮፕላኖቹንና አብራሪዎቹን ይዘን በቀጥታ አዲስ አየር መንገድ አቋቋምን።

በዚህ እንቅስቃሴ ውስጥ እያለን እንደ ልብ እንዳንሠራ ሕግ አገደን።

አዋጁ የሀገር ውስጥ የግል አየር መንገድ ከባንደ የሚፈቀድለት የመንገደኛ ብዛት ሃያ ብቻ ነው ይላል። በንጉሠ ጊዜ የወጣ አዋጅ ነው።

አምሳ መንገደኞችን ማንንዝ እንዲቻልና መንግሥት ሕጉን እንዲያሻሽል ለማድረግ አሥራ ሁለት ዓመት ፈጅቶብናል። አሁን በቅርቡ ተፈቅዶ ተግባራዊ ሾኗል።

ሃያ መንገደኞችን ብቻ ማንንዝ በሚፈቀድበትም ጊዜ ቢሆን እንቅፋት ገጠመን ብለን አርፈን አልተቀመጥንም። ለሃያ መንገደኞች ብቻ የሚበቃ መቀመጫ ትተን ቀሪዎቹን ከአውሮፕላኑ ውስጥ አውጥተን ልንሠራ ሞክርን።

ፈጽሞ አዋጭ አልሆነም። መቀመጫዎቹን ወደነበሩበት መልሰን ሊቢያና ሱዳን አምሳና ከዚያ በላይ መንገደኞችን ማንንዝ ወደሚፈቀዱባቸው አገሮች ልክን አከራየናቸው። እንዳቀድነውም ራሳቸውን ችለውልናል።

በአገራችን ሕጉ ተሻሽሎ አምሳ መንገደኞችን የሚያንገዝ አውሮፕላን ሲፈቀድ ከያሉበት አመጣናቸው።

ኢትዮጵያ ውስጥ የመንግሥት ሆኖ የኖረው የኢትዮጵያ አየር መንገድ ብቻውን በቂ አይደለም የሚል ፅምነትም ነበረን። ሌሎች አየር መንገዶች መፈጠር አለባቸው። ጤናማ ውድድርና ለበለጠ ሥራ የሚያሳሳ ተግዳሮት (Challenge) መፈጠር አለበት። በሌላውም ሀገር የሚደረገው ይኼው ነው።

የኢትዮጵያ አየር መንገድ ግዙፍ ከባንደ ነው። በዓለም አቀፍ ደረጃ ግዙፍ እየሾነ በኼደ መጠን በግሉ ዘርፍ የተሰማሩትን አየር መንገዶች በሥሩ በአክሲዮን መልኩ እያደራጃቸውም ቢሾን የሀገር ውስጡን በረራ ለቀቅ አድርጎ ሊያሳድጋቸው ይገባል።

አንድና ብቸኛ ከባንደ ሆኖ የሚቀጥል ከሾነ ምናልባትም ውድድር ካለመኖሩ የተነሳ የአሸያሽን እድገትና ክህሎት ከማጠናከር አኳያ አሳሳቢ ያደርገዋል። በዚህ መንፈስ ተግባብተን መደበኛ (Scheduled Flight) እንዲፈቀድልን አድርገናል።

ለመጀመሪያ ጊዜ ከኢትዮጵያ አየር መንገድ ውጭ ስኬጁል ፍላጎት ተፈቅዶልን እየበረረን ነው። በዚያ መልኩ ነው TNA የመጣው።

እርሱ ብቻ አይደለም የንግድ ሌሊቶችተር ገዝተናል። በአገራችን የሌሊቶችተር በረራ ሕግ እንዲኖር የተቻለንን እያደረግን ነው። እንደእኛ በዕድገት ላይ ያለና በየቦታው የእርሻ፣ የማዕድን፣ የኮንስትራክሽን...ወዘተ ስራዎችን እያስፋፋ ያለ ሀገር የሌሊቶችተር አገልግሎት ያስፈልገዋል።

የታመሙ ሰዎችን በፍጥነት ለማንንዝ፣ አደጋ የደረሰባቸውን ለመታደግ፣ የአየር ላይ ካርታ ለማዘጋጀት...ወዘተ የሌሊቶችተር ድጋፍ ያስፈልጋል። ስለዚህ የሌሊቶችተር አገልግሎት በአገራችን እንዲኖርና እንዲስፋፋ ራዕይ ስለነበረን ጀምረናል።

በሌላው ሀገር ሌሊቶችተር ትልቅ ሥራ እየሠራ ነው። እኔ እኮ ከዩኒቲ ዩኒቨርሲቲ በመኪና ተነስቼ እዚህ እስክደርስ አንድ ሰዓት እየፈጅብኝ ነው። ግን እኮ ዩኒቲ ላይ የሌሊቶችተር ማረፊያ ቢኖረኝ በፍጥነት ከዚህ ወደዚያ ከዚያ ወደዚህ መመላለስ እችላለሁ።

ቅንጦት አይደለም ጉዳዩ ሥራ ነው። ይህን መሰል አሠራር የማይቀርና ወቅቱን ጠብቆ የሚመጣ እውነታ ነው። በሌላው ዓለም እኮ በልዩ ልዩ ሕንጻዎችና በሆስፒታሎች ላይ ማረፊያዎች ተሠርተው ሰዎች በሌሊቶችተር ወዲኸና ወዲያ ይላሉ። የሂደት ጉዳይ ካልሆነ በስተቀር ይኸ ለአገራችንም የማይቀር ነው። በመከልከልም ሊቆም አይችልም።

ይልቁኑ አገልግሎቱ ለደኅንነት ስጋት እንዳይሆን ሥርዓት መዘርጋት እንጂ በመከላከል መግታት ልክ አይደለም።

እንግዲህ ሂደቱን ጀምረንዋል፤ ሕጉን አክብረን እናደርገዋለን። አስፈላጊውን የህግ ማዕቀፍና ድጋፍም እያገኘን ነው። በእርግጥ ሌሊቶችተር እንደ አውሮፕላን አይደለም። መንግሥት ተባብሮን

ሕግና ሥርዓትን አጠንክሮ ማበረታታት ይጠበቅበታል።

የፕራሚዲያ ጫፍ፡- በኢትዮጵያ የንግድ ሥራ ታሪክ ውስጥ የኩባንያ አመራርን ከአባት ወደ ልጅ በውርስ ማሻገር የተለመደ ነው። አስተዳደሩን ለባለሞያ መስጠት የሚያፈር አይደለም። የኩባንያን አመራር ለባለሞያ መስጠት ጥቅሙ ምንድን ነው?

ዶ/ር አረጋ፡- አንድ ባለ ሀብት ኩባንያ አቋቁሞ ራሱ ሲመራው ቆይቶ ወደ ልጆቹ ማስተላለፍ በአገራችን የተመለከተ የመጣንበትም አካሄድ ነው። ጉዳዩ ልጆችን ለሥራው ብቁ አድርጎ ከማዘጋጀት ጋር የተያያዘ ነው። ልጆቹ ዕውቀትና ልምድ ካላቸው የባለሀብቱ ልጆች በመኾናቸው ብቻ መገለል አይኖርባቸውም። እንዲያውም ለአውራሹ መልካም አጋጣሚ ነው። ችግሩ ወላጆች ጥሩ ኩባንያ ካቋቋሙ በኋላ በስተክርክርና የደረሰ ልጅ ካለ በዕውቀትና በክህሎት ሳይዘጋጅ ልጅ ስለሆነ ብቻ ድንገት ኩባንያውንም አመራሩንም የማውረስ ነገር ሲሆን ነው።

ልብ አድርጎ ልጁ እንደ ወላጆቹ የለፋበት ድርጅት ላይሆን ይችላል። ድንገት እጁ ላይ ጠብ ያለ ንብረት ነው። የራዕዩም አካል ላይሆን ስለሚችል ሊያበላሸው ይችላል።

በአብዛኛው ስኬታማ ነበሩ የሚባሉ ወላጆች ኩባንያዎቻቸውን ለልጆቻቸው ካወረሱ በኋላ ሥራው እንደ ወላጆቹ ዘመን ትርፋማነቱን ይዞ ሲቀጥል አይስተዋልም።

በውርስ ከማስኬድ በተጨማሪ በኩባንያ አመራር ክህሎቱና ዕውቀቱ ያላቸውን ሥራ አስፈጻሚዎች በመቅጠር ሥራውን ውጤታማ ማድረግ ጥሩ አማራጭ ሊሆን ይችላል። ከዓለማችን ታላላቅ ኩባንያዎች ባለቤቶች መካከል አንዱ የሆነው የማይክሮሶፍት ባለቤት የቢልጌት የሕይወት ተሞክሮ ለዚህ ጥሩ ምሳሌ ይኾናል።

ቢልጌት በትምህርቱ ብዙ አልገፋም። ነገር ግን ሠርቶ ሀብታም ሆኗል። ቢሊዮን ነኝ ብሎ አርፎ አልተቀመጠም። ሥራ አስፈጻሚ ፍለጋ ነው የኾኔው። ሲፈልግ አንድ ሰው አገኘ። ያም ሰው አብሮት የተማረና አርሱ ትምህርቱን ሲያቋርጥ እስከ ዶክተራት ዲግሪ ድረስ የቀጠለ ጓደኛው ነው። ዋና ሥራ አስፈጻሚ አድርጎ ሾመው። በቤተሰብ አሊያም በዘመድ ሊያስመራ ይችል ነበር፤ ይኼን ግን አላደርገም።

የፕራሚዲያ ጫፍ፡- ኩባንያችሁ እየሰፋ ቁጥሩም እየጨመረ በኼደ መጠን የአስተዳደር መዋቅሩ ምን ይመስላል?

ዶ/ር አረጋ፡- በሌላው ዓለም በተለይ በምዕራቡ ሆልዲንግ ካምፓኒ (Holding Company) በሚል አሠራር ኩባንያዎችን አጣምሮ መሥራት የሚያስችል ሕግ አለ። ይኸ ማለት አንድ ኩባንያ ሌሎች ኩባንያዎችን እየገዛ ከራሱ ጋር እያደባለቀ እያንዳንዳቸው ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማኅበር አደረጃጀት ናሯቸው ገቢያቸውና ወጪያቸው አንድ ላይ የሚተዳደርበት አሠራር ነው።

ሆልዲንግ ካምፓኒ በአገራችን ገና ሕጉ አጥጋቢ በሆነ መልኩ አልወጣም። የጊዜና የሂደት ጉዳይ ነው። ጊዜው ደርሶ ነገሮች በዚያ መንገድ መታየት እስኪጀምሩ በሕገ መሠረት የሚያመችንንና በሕግ በማያስጠይቅ መልኩ የኩባንያ አስተዳደር ዘይቤ ተከትለን እየሠራን ነው።

የሆልዲንግ ካምፓኒ ጠቀሜታ ሠራተኞችን በአንድ ላይ አድርጎ ከሥፍራ ሥፍራ የሚለያየውን የመሪዎች ብቃት እየመዘኑ ባለሞያዎችን ከዚህ ወደዚያ ከዚያ ወደዚህ እያዘዋወሩ ኩባንያዎች እንዲተጋገዙ የማድረጊያና ጥምረት የመፍጠሪያ አሠራር ነው።

ስለዚህ እያንዳንዳቸው ሕጉን አክብረው የሚሠሩ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ኩባንያ ናቸው። ነገር ግን ሊተባበሩ የሚችሉበትን አንድ ሥርዓት መዘርጋት ይቻላል። ለዚህም ብለን ቢሮ ከፈትን። ያ! ነው እንግዲህ የዋና ሥራ አስፈጻሚ ቢሮ የሚባለው።

ይኼ የዋና ሥራ አስፈጻሚ ቢሮ ለኩሉም የሚደርክ ኩባንያዎች የአስተዳደርና የአመራር አገልግሎት የሚሰጥ ሆኖ እንዲዋቀር አድርገናል። ምክንያቱም ሕጋዊ መሆን ነበረበት። ስለዚህ ከሃያ አንዱ ኩባንያዎች አንዱ ሚደሮክ ዋና ሥራ አስፈጻሚ የሚባል

የማስተዳደርና የመምራት አገልግሎት የሚሰጥ ድርጅት ተቋቋመ። ሌሎቹ ሃያዎቹ ከዚህ ቢሮ ጋር የአመራር አገልግሎት ለማግኘት ኮንትራት ገብተዋል።

ይኸ የዋና ሥራ አስፈጻሚ ቢሮ ለሚሰጣቸው የአመራርና የአስተዳደር አገልግሎት ዋጋ ያስከፍላል። እያንዳንዱ ኩባንያ በዋና ኃላፊዎች ስለሚመራ ይኸን ሥርዓት ከዘረጋሁ በኋላ የኩሉንም ኩባንያዎች ተግባር መመልከት አያስፈልገኝም። በቀድሞው አሠራራችን ግን ኩሉንም ዋና ሥራ አስፈጻሚዎች የማየው እኔው ነበርኩ።

አሁን ግን ሚደሮክ ዋና ሥራ አስፈጻሚ ቢሮ የሚለውን ሥርዓት ከዘረጋሁ በኋላ አራቱን ኩባንያዎች ለአንድ ተቆጣጣሪ ኃላፊ (Principal Operation Officer) የሚል ፈጥረን እነዚሁ ኃላፊዎች በሥራቸው ያሉትን ድርጅቶች በበላይነት እንዲከታተሉ አድርገናል። እነዚህ ደግሞ በሥራቸው ዋና ሥራ አስፈጻሚዎች አሏቸው።

ወደ እኔ ልምጣና ካሉት ሃያ አንድ ኩባንያዎች መካከል ቢያንስ አንዱን በሙሉ ኃላፊነት የማልመራ ከኾነ የዋና ሥራ አስፈጻሚነትን ሥራ አላውቀውም ማለት ነው። ዋና ሥራ አስፈጻሚዎች የሚያጋጥማቸውን ችግርና የሥራ ኹኔታው የሚፈጥረውን ጣጣ ልገዘብ አልችልም ማለት ነው። ስለዚህ በሚደሮክ ኢትዮጵያ ቴክኖሎጂ ግሩፕ ውስጥ ግዙፍ የኾነውን ሚደሮክ ወርቅ ማዕድንን በዋና ሥራ አስፈጻሚነት እየመራሁ ነው።

ቀደም ሲል ለመግለጽ እንደሞከርኩት ዩኒቲ ዩኒቨርስቲን ለመምራት እነሱም በዛም መማርና ሌላ ሌላም ነገር ስላስፈለገው በእኔ የአመራር ጥላ ሥር እንዲኾን አድርጌያለሁ። ወርቅ ማዕድኑ የኢንጂነሪንግ ዕውቀት ስለሚያስፈልገውና በሞያዬም ለሥራው ቅርብ ስለሆነኩ በእኔ ይመራል።

በዋናነት በእኔ ሥር ላሉ ኩባንያዎች ማንኛውም ዋና ሥራ አስፈጻሚ የሚሠራውን ስራ አሠራሉ። ከዚያ የምግረው ቁም ነገር ለሌሎችም እንዲደረስ ጥረት አደርጋለሁ። ሌላው እንግዲህ የቡድን ምክክርና የስራ አፈጻጸም ምዘና ተግባራዊ እናደርጋለን።

እኛ ዘንድ ሠራተኛው ብቻ ላይሆን እያንዳንዳቸው ኩባንያዎች በቡድኑ ዓመታዊ የሥራ አፈጻጸም ግምገማ ይደረግባቸዋል። ያንን ዓመታዊ የአፈጻጸም ሪፖርት የሃያ አንዱም ኩባንያዎች ዋና ሥራ አስፈጻሚዎች ቁጭ ብለው ይፈትሻሉ። መመሪያው አንድ ዓይነት ስለሆነ ሁሉም ይማማሩበታል። በተመሳሳይ ዕውቀትና አቅም ተጋግዘው እንዲጓዙ አደርጋለሁ።

አስፈላጊ ሲኾን ደግሞ ኃላፊዎቹን እናዟዟቸዋለን። በአንዱ ኩባንያ ውስጥ ዋና ሥራ አስፈጻሚ የነበረው ሰው ሌላ ኩባንያ ዘንድ ኼይ እንዲመራ ይደረጋል። አንዱ የሌላውን የሥራ ባህሪና የአመራር ሥርዓት ሲረዳ ሚደሮክን የበለጠ ያውቃል።

በአንድ የሚደሮክ ኩባንያ ለምሳሌ በፋይናንስ ባለሞያነትና ኃላፊነት ሲሠራ የቆየ ሰው ከፍ ወዳለ ኩባንያ ተዛውሮ እንዲመራ እናደርገዋለን። ዕድል ሰጠው ማለት ነው። ይኸንን ዝውውር ስናደርግ እንዲሁ በግብር ይውጣ ሳይኾን ሕጋዊ አግባብና ሞያዊ አካሄድ ጠብቀን ነው።

አንድ ኃላፊ ከአንድ ኩባንያ ወደ ሌላ በሚዘዋወርበት ወቅት የአገሪቱ ሕግ በሚያዘው መሠረት የመብት ጥበቃ ተደርጎለት ነው።

የአመለካከት ችግር ከሌለብን በስተቀር አንድን ኩባንያ ሲመራ የቆየ ሰው ሌላ ኩባንያ ላይ ሲመደብ ለመምራት የሚቸገርበት ምክንያት አይታየኝም። ሥራውን ምራ፤ ሠራተኛውን ፍራያማ መኾን በሚችልበት ዘዴ አስተዳደር ተባለ እንጂ ምርቱን አንተ አምርት አልተባለም።

ወርቅ ማዕድንን ምራ እንጂ ወርቁን ወይም ድንጋዩን ቆፍር አልተባለም። መሪነት ችሎታ ነው። የመሪነት ብቃት አለኝ ብሎ ሲመራ የኖረ ሰው ሌላው ቀርቶ መንፈሳዊ ተቋምን እንዲመራ ቢላክ ሊመራ ይችላል። እኔ ሎስ አንጀልስ ውስጥ የአንድ ቤተ-ክርስቲያን ሊቀመንበር ኾኜ በደንብ መርቻለሁ።

የፒራሚዳ ጫፍ፡- ከዚህ ቀደም ባደረገው ቃለ ምልልሶች በቢዝነስ ዓለም ሕግን አክብሮ በመሥራት ላይ አትኩረው ብዙ ተናግረዋል። በተለይ ወጣት የቢዝነስ ሰዎች ዘላቂና ስኬታማ እንዲሆኑ በሥነ ምግባር ላይ ክፍተት መፍጠር የለባቸውም ሲሉም ይደመጣል። ስጋትም ከምን የመነጨ ነው?

ዶ/ር አረጋ፡- ለራሱ አደላ ካልተባልኩ በስተቀር የእኛ የወጣትነት ዘመን ማለትም የከፍተኛ ትምህርት ተቋም ተማሪዎች የነበርንበት ጊዜ ወርቃማ ሊባል የሚችል ነበር። በዓለም ዓቀፍ ደረጃ ያሉ ክፍተቶች የትምህርት ተቋማት ጭምር በአንድ ላይ የለውጥ መንፈስ እንዲያንሰራራ መሠረት የጣሉበት ዘመን ነበር።

1960 እ.ኤ.አ. በአገራችን መራት ለአራሹም ሆነ ሌላ ሌላውም እንቅስቃሴ የተፈጠረበት ነው። በዚያን ጊዜ የነበረው ወጣትና የአሁኑ አንድ አይደሉም።

አንድ ዓይነትም ራዕይ የላቸውም፤ ምንአልባትም ሊኖራቸው ግድ አይልም። ያ ጊዜ ማለት ብሔራዊ ስሜት የገነነበት ነበር። በእርግጥ ያ! ስሜት አሁን ጭራሹን ጠፍቷል ማለት አልችልም።

በእኛ ጊዜ ሙሉ ለሙሉ ማለት በሚያስችል መልኩ ትኩረታችን ብሔራዊ ስሜት ላይ ነበር። ቀስ እያለ የዓለማችን ሕዝብ በአብላጫው ዓለም አቀፋዊ ሆነና ከዚህ ቁጭ ተብሎ ዋሽንግተን፣ ኒውዮርክና በሌላውም ዓለም እየተከናወነ ያለውን ድርጊት በእፍታው ወደምናውቅበት የቱክኖሎጂ ዘመን ላይ ደረስን። ዓለም ትንሽ መንደር ኾነች ተባለ። ገንዘብ ዋነኛው ገዥ ሆኖ አረፈ።

“...ሀብት ካለኝ የሆነ ትርጉም ያለው ሰው ነኝ፤ ከሌላው ደግሞ የለህም።” የሚለው የጋራ ዜማ መሆን ጀመረ። በአንዳንድ የዓለማችን ክፍል መማር ትልቅ ክብርና ቦታ አለው።

በአንዳንድ ዘንድ ደግሞ ከትምህርት ይልቅ ሀብት የበለጠ ክብር አለው። እኔ ለሃያ ዓመታት በኖርኩብት ምዕራቡ ዓለም የሰው ሚዛን “...ምን ተማረ ሳይሆን ምን አለው?” የሚለው ነው። ወደ ኋላ ሔደን የእኛን ሀገር የቆየ ባህል ብናስታውስ “ምን ተምሯል?” በጣም አስፈላጊ ጥያቄ ነበር። ቀስ በቀስ ያ ስሜትና ዕምነት እየወረደ ቁሳዊ ሀብት የበላይ እየሆነ የመጣበትን እውነት እያየን ነው። በአሁኑ ጊዜ በየክፍተኛ የትምህርት ተቋማቱ እየተማረ ያለው አብዛኛው ወጣት ዕውቀቱን በጨብጥም ባይጨብጥም በኾነ መንገድ ተመርቆ ስለመውጣት የሚያልም፤ ዕውቀቱ ኖረም ቀረም የተሰጠችንን ፈተና ብቻ ልሰፋትና ሌላው የራሱ ጉዳይ የሚል አስተሳሰብ የያዘ መኾን ለዚህች ሀገር አሳሳቢ ነው የሚል ዕምነት አለኝ።

አንድ ተማሪ ከክፍተኛ ትምህርት ተቋም ተመርቆ ሲወጣ ሌላው ቢቀር መጠነኛ የሆነ ለሥራ የሚሆን ዕውቀት ሊኖረው ይገባል። ፈተናውን ለማለፍ ብቻ የተማረ መሆን የለበትም። ፈተናውን በተፈተነ ቁጥር ትንሽ ትንሽ ዕውቀት አጠራቅሞ መውጣት ነው ዓላማው እንጂ የተፈተኑንከውን ሁልጊዜ ታስታውሳለህ ማለት አይደለም። ሳታውቀው አብሮ የሚዘልቅ ዕውቀት ይዘህ ትወጣለህ ለማለት ነው።

አሁን አሳሳቢ የሆነው አብዛኛው ሰው ትምህርትንና ዕውቀትን የማንነቱ መለኪያ በማድረግ ፈንታ የምሚረው ትምህርት ገንዘብ እስካመጣልኝ ድረስ ሌላው ትርፍ ነው በሚል አስተሳሰብ እየተገዛ መምጣቱ ነው። ይኼ ዓይነቱ ወጣት ትኩረቱና ፍጫው ገንዘብ የሚያገኝበትን መንገድ ማሰስ ብቻ ይሆንና ሕጋዊና ሕገ ወጡን መንገድ እንዳሻው እየቀላቀለ ሊሞኝ ነው።

ይኼ ያስፈራል። በአቋራጭ መክበር ማለት “...ገንዘብ ላግኝ እንጂ ገንዘብ የሚገኝበት ሒደት እንዳሻው ቢኾን አይገደኝም” እንደ ማለት ነው። “...ሲሻኝ ልስረቅ፣ ልቅጠ፣ አየር በአየር ልነግድ፣... ላወናብድ፣ የፈለገው ይሁን ብቻ የሆነ ሀብት ላግኝ።” የሚል ነው። ይኼ ጉዳት አለው። አብላጫው የአዲሱ ዘመን ወጣት ባለሀብት በዚያ አስተሳሰብ ውስጥ መምጣቱ ራሱን እንደ ስኬታማ ሰው እንዲቆጥር ያደርገዋል።

የተደጋገመ ውሸት የእውነት ያክል ይቆጠራልና ትውልዱም ይኼን “ስኬት” ለመኮረጅ ሲራኮት ይታያል። በአቋራጭ መንገድ ኺያገም

እንደ ጀግናና እንደተሳሳለት ሰው ተቆጥሯልና ቀጣይ ሕይወቱም ያው በመጣበት ሕገ ወጥነት የተቃኘ ይሆናል። ስለዚህ ራሱን ብቻ ሳይሆን ሀገርን ሁሉ እያበላሸ ይቀጥላል።

በአቋራጭ ወደ ሀብቱ ሀገነት ለመድረስ የምንጠቀምበት ሒደት ያሰብነውን ያመጣልን ይሆናል። ነገር ግን ሀብትና ሥልጣን ያለ ዕውቀት አደገኞች ናቸው።

በዚያ በተሳሳተ መንገድ ኃብታም የኾነ ሰው በማሳበረሰብም ሆነ በግለሰብ ደረጃ በእጅጉ አስፈላጊ የሆነውን የቤተሰብ ሕይወት እንኳን መምራት ሲቸግረው ይታያል። ልጁን የሚያስተምረው ከሀብቱ አኳያ እየመዘነ ነው።

ብዙ ገንዘብ ስላለው ልጁን ክፍ ያለ ዋጋ ወደሚጠይቅ ትምህርት ቤት ይልካል። ለእርሱ ምርጡ የትምህርት ሥፍራ ያ ነዋ! እዚያ ክፍተኛ ገንዘብ አውጥቶ በሚያስተምርበት ሥፍራ በሚሰጠው ትምህርት ልጁ ነገ ምን ዓይነት ሰው እንደሚሆን እንኳን መገመት አይፈልግም።

እየተፍጨረጨረም ቢኾን ትክክለኛውን መንገድ የያዘ ባለሀብት ያገኛት እሴት የብዙ ድካም ውጤት መኾኗን አሳምሮ ያውቃል። የድካሙን ውጤት ወደ ቀጣይ እርከን ለማሸጋገር መክፈል ያለበትን ዋጋና የሚጠበቀውንም ድካም ያውቃል። ስለዚህ ኹሌም ይማራል። ብዙም ርቀት ይጓዛል።

በአንድ ጊዜ ሀገር ጉድ ያለኝ ሚሊዮን ላይሆን ይችላል። ነገር ግን ሕይወቱ በየዕለቱ በእርካታ የተሞላች ትኾናለች። ጎበዝ! ሕይወት በገንዘብ ብቻ የምትተመን ከኾነ ዋጋዎ ዝቅ እያለ ይኼዳል። ስለዚህ ደስታችንን በገንዘብ ብቻ መልካት የለብንም።

“...የፈለገው ይኹን። አጭብርብረ፤ ለዚህም ለዚያም ጉቦ ሰጥቼ፤ አቅምኼ... ብቻ ቶሎ ልክበር” የሚሉ ሰዎች ልክ እንደ አበባ ናቸው። አበባን ከቆረጥከው በኋላ ለአራትና አምስት ቀን ያህል ያምራል። ሲሸትም መዳዘው ልዩ ነው። ግን ቶሎ ይከስማል። ይወድማል። ምክንያቱም ከምንጩ ተቆርቧል። ከዋናውና ከትክክለኛው ሥፍራ ሊመጣ የሚችለው ውሀና ምግብ፤ ሊያሳድገው የሚችለው ንጥረ ነገር ተቋርቧል። ተፈጥሯዊ ዕድገቱን ጠብቆ እንዲቀጥል ከተፈለገ ሳይቆረጥ የሚፈልገውን ውሀ እያጠጡና እየተንከባከቡ ውበቱ ቀጣይ እንዲሆን ማድረግ ነው። በዚህ መንገድ ከተያዘ እየፋፋ፣ እያፈራራና እየተስፋፋ ይኼዳል።

የፒራሚዳ ጫፍ፡- በመሪነት ጉዳይ ላይ ሲናገሩ በጣም ተመስጠው ነው። በእርግጥ የከባንያዎች መሪ ስለሆኑ ብቻ ነው ወይስ ሌላም ነገር አለ?

ዶ/ር አረጋ፡- ባገኘሁት አጋጣሚ በመሪነት (Leadership) ላይ ተመስጬ የምናገረውና በዚያ ላይ የማተኩረው በአገራችን የአመራር ክፍተት አለ ብዬ ስለማምን ነው።

የከባንያ መሪዎች ባለ ራዕይ ከሆኑ ድርጅቱን እንዴት ነው የማሳድገው? የዛሬ አምሥት ዓመት... አሥር ዓመት ከባንያዬ የት መድረስ አለበት? ወደሚለው ጊዜ ተሻጋሪ አስተሳሰብ እንዲመጡ እፈልጋለሁ። ዛሬ ተኮር ብቻ ከሆኑ በጥቃቅን የአስተዳደር ሥራዎች ይዋጣሉ። በራዕይ የሚመሩ መሪዎች ብዙ አይደሉም፤ እንዲበዙ ግን ምኞቱ ነው።

በአስተዳዳሪና በመሪ መካከል ያለው ልዩነት የታወቀ ነው። አስተዳደር ሥራው ማስተዳደር ነው። በዕለት ተዕለት ሥራ ላይ ያተኩራል። የሚፈረም ነገር ካለ ይፈርማል። በጀት ወጥቷል፤ በበጀቱ መሠረት ነገሮች እየተጓዙ መሆናቸውን ይቆጣጠራል። መሪ እርሱን መሥራት የለበትም። ወጣ ብሎ አዲስ መንገድ የሚቀይስበትን መቆሰቆሻ ይዞ መመለስ አለበት።

መሪ ማተኮር ያለበት ስንት ተወዳዳሪ ከባንያዎች መጥተዋል? የሚኼዱት ወዴት ነው? የአንድ ተወዳዳሪ ከባንያ በሀገር ውስጥ መፈጠር ለእኔ ይዞት የሚመጣው በጎ ነገር ምንድነው? ደንበኞቹ ምን እየፈለገ ነው? በሚሉት ነጥቦች ላይ ነው ።

የአገራችን ባለሀገር ክዳን ቤቶች በአብዛኛው በቆርቆሮ ተለውጠዋል። ቀጣዩ የሰው የለውጥ ፍላጎት በምን ላይ ያተኮራል? ዓለም አቀፉ የኢንዱስትሪ እንቅስቃሴ እየተለወጠ ነውና የከባንያዎን ስትራቴጂ በምን መልኩ ልቀይር?...ወዘተ የሚሉና ሃያ አራት ሰዓት አፍንጫቸው፣ ጆሯቸውና ዓይናቸው የሰላ ንቁና ለምርምር ትኩረት የሚሰጡ መሪዎች በብዛት መፈጠር አለባቸው።

በየዘርፉ የአመራር እጥረት አለብን። በፖለቲካው፣ በንግዱ፣ በሀይማኖቱ፣ በወታደራዊው... በየትኛውም ጥያቄ የመሪነት እጥረት አለብን።

የአመራር ዕውቀት በእጅጉ አስፈላጊ ነው። ዩኒቲ ዩኒቨርሲቲ በዚህ ዓመት ለመጀመሪያ ጊዜ በሁለተኛ ዲግሪ የአመራር ጥበብን (Leadership) በተመለከተ ትምህርት መስጠት ጀምሯል። ይህም ከላይ የጠቀስኩትን ታላቅ ያደረገ ነው። በሥራ ባሉት ከባንያዎች በአብዛኛው በመሪነት ላይ ያሉ ይኸንን የአመራር ሥርዓት (Leadership) ትምህርት እየተከታተሉ ነው። በዚህ አጋጣሚ ይኸ ዕድል ለሕዝቡም ክፍት መኾኑን ለመግለጽ እወዳለሁ።

የፒራሚዱ ጫፍ:- በሕይወትዎ ረክተዋል? ደስተኛስ ነዎት?

ዶ/ር አረጋ:- እንዴት! እርካታ መጠን አለው ከተባለ እኔ ከመጠን በላይ ረክቻለሁ። የሕይወቴ ጉዞ ነገውኑ ቢቋረጥ እንኳን እኔ በጣሙን የረካሁና የተሳካልኝ ሰው ነኝ ብዬ አምናለሁ። ተልዕኮዬን በአግባቡ አሳክቻለሁ።

ያሉብኝን የቤተሰብ ኃላፊነቶችና ግዴታዎች ተወጥቻለሁ። ዘጠኝ ልጆቻችን አሥር የልጅ ልጆች አይቻሉም። ሁሉም የተማሩ ናቸው። የእያንዳንዱ ሰው የመጀመሪያው ትልቅ ኃላፊነት ቤተሰብ ነው። ሀገር የሚሆነው የቤተሰብ ጥርቅም ነው። ቤተሰቡን በአግባቡ መርቶ ወደ ስኬት ያላመጣ መሪ ነኝ ቢለኝ አይገባኝም።

ይኸች ሀገር ያስተማረችኝ እየከፈለችኝ ነው። የከፍተኛ ሁለተኛ ደረጃና የዩኒቨርሲቲውን ትምህርት እንኳ ብትቆጥር ወደ አሥራ አራት ዓመት በነጻ ተምራያለሁ። እንግዲህ ይኼ ዕዳ ነበረብኝ። ዕዳዬን በተገቢው ሁኔታ እየተወጣሁ ነው ብዬ አምናለሁ።

ለእያንዳንዱ የዩኒቨርሲቲ ትምህርት ቆይታዬ የሁለት ዓመት አገልግሎት ብለጥ እንኳ እዳዬን በመጠኑም ቢሆን እንደከፈልኩ እቆጥራለሁ።

እኔ የተማርኩት አሁን በማስተዳደራቸው ከባንያዎች ውስጥ ያሉ ሠራተኞች ወላጆች በወቅቱ በከፊሉት ግብር ነው። የነዚያ ግብር

እየከፈሉ ያስተማሩኝን ወገኖች ልጆች “አለቆቼና ጌቶቼ!” እያልኩ ከልቤ አክብራ እያገለገልኳቸው ነው።ይኼ ያረካኛል።

በሌላ አንጻር አንድ ሰው ከታገለ ካሰበበት ለደርስ እንደሚችል በንድፈ ሃሳብ ሳይሆን በተጨማሪ ያረጋገጥኩ በመሆኔ በእርግጥም የረካሁ ሰው ነኝ። አለቃዬም እንዲሁ ለፍተውና ጥረው በርካታ መሰናክሎችን አልፈው እንዲህ ካለው አስደናቂ ሥፍራ መድረሳቸው፣ እኔም ፊደል ቆጥሬ አሁን እናንተ “ለተምሳሌትነት እንፈልግሻለን!” እንዳላችሁኝ በዚህ መንገድ የሚጠቀስ ሰው መኾን በመቻሌ ደስተኛ ነኝ።

የፒራሚዱ ጫፍ:- የሼኽ መሀመድ አላሙዲ የኢትዮጵያ ኢንቨስትመንት በአገሪቱ አጠቃላይ ጉዞ ውስጥ ያለው ሥፍራ የቱ ጋ ነው ይላሉ?

ዶ/ር አረጋ:- ይኸንን ለመመለስ ኢንቨስትመንትን በተመለከተ “አገሪቱ ከዛሬ ሃያ ዓመት በፊት ምን መልክ ነበራት?” የሚል ጥያቄ ማንሳት ይኖርብናል።

ሼኽ መሀመድ የውጭ ባለ ሀብት ፈጽሞ ፊቱን ወደ ኢትዮጵያ ስለማዞር በማያስብበትና አገሪቱ በሮችዋን ከፍታ ባለሀብቶችን ባልጠራችበት ወቅት “አገሪና ወገኖቼ ዘንድ ኼጄ አለማለሁ።” ብለው ስጋቶችን ሁሉ አሽቀንጥረው ጥለው ሀብታቸውን ይዘው የመጡ የአዎንታዊ ሀሳብ ባለቤት ናቸው።

ልብ አድርጉ! እርሳቸው ለኢንቨስትመንት በመጠብቅ ወቅት አገሪቱ ከኤርትራ ጋር ውጊያ ላይ ነበረች። ጦርነት አለ ብለው አልሸሹም። እንደ ባለሀብት ይኼን ጨርሶ ጥያቄ ውስጥ አላስገቡም።

ሼኽ መሀመድ “አንዳንድ የተማሩ የአገሪ ሰዎች ቢኖሩ ሐጃ ላስተባብራቸው። እነርሱ በዕውቀታቸው እኔ ደግሞ በገንዘቤ ይኸችን ሀገር እናልማ።” ያሉ የቁርጥ ቀን ልጅ ናቸው። “በጤናው እገሌን፣ በእርሻው እገሌን፣...ልያዝና እስቲ ልጆምር...” ብለው ልባቸውንና ፊታቸውን ወደ አገራቸው ማዞራቸው የተለዩ ሰው ያደርጋቸዋል።

ኢንቨስትመንት በተፈጥሮው ሥጉና ፈሪ ነው ይባላል። ባለ ሀብት ለኢንቨስትመንት ሲነሳ የት ሐጃ ነው ገንዘቤን የማዳበረው? እዚያ ሀገር ሐጃ ሙዋል ነዋዩን ባፈስ ምን ያህል አተርፋለሁ? የሚለው የመጀመሪያ ጥያቄው ነው።

ሼኽ መሀመድ ለኢንቨስትመንት የተመቸ ሁኔታ ኖረም አልኖረም ሐጃ ሀብቱን እዚያ አፈስሳለሁ። ምክንያቱም አገሪን እወዳታለሁ! ብለው ምንም ዓይነት ቅድመ ሁኔታ ሳይደረግና የመጡ ሀገር ወዳድ ናቸው።

አሁን ባለ ሀብቱ ከቻይና፣ ከቱርክ፣ ከዚህም ከዚያም ብቅ ብቅ ማለት ለመጀመሩ አንዱ ምክንያት የእርሳቸው ፈር መቅደድ ይመስለኛል።

ሼኽ መሀመድ ሙዋዕላ ነዋያቸውን በአገራቸው በማፍሰሳቸው ብዙ መልካም ነገሮች ተፈጥረዋል። የውጭ ባለ ሀብቶች ወደ ኢትዮጵያ እንዲመጡ በር ከፍቷል፤ ዋስትና ሰጪም ሆኗል። ምክንያቱም የውጭ ባለ ሀብት ለኢንቨስትመንት ከሀገር ሀገር ሲዘዋወር ኢንቨስት ሊያደርግ የፈለገበት ሀገር ውስጥ ስለኢንቨስትመንት ያጠናል፤ ሌሎች መኖራቸውንም ያረጋግጣል።

የሼኽ መሀመድ ኢንቨስትመንት ብዙ ኢትዮጵያውያንን የሥራ ዕድል ባለቤት አድርጓል። ኢንቨስትመንቶቹ ዘመናዊ አሠራርን ጭምር ይዘው ስለሚመጡ ተቀጥረው ለሚሠሩ በርካታ ኢትዮጵያውያን የተግባር ትምህርት ቤቶች ሾነዋል።

አሁን በዚህ ሰዓት እንኳን በኢትዮጵያ ውስጥ ያሉ ባለሀብቶችና ኩባንያዎች እነማን ናቸው? የሚል ጥያቄ ሲነሳ በቅድሚያ ሼኽ መሀመድና ሚድሮክ ይጠራሉ። ለዚህ ዕውቅና ልንሰጥ ይገባል።

ሼኽ መሀመድ እንደ አንዳንድ የውጭ ባለ ሀብት ይህችን ሠራርቼና አዳብሬ፣ ኢንቨስትመንቱን አፈርጥሜና ገንዘብ ይገባ እመለሳለሁ የሚል ዕቅድም ሃሳብም የላቸውም። ጭራሽ በውጭ ሠርተው ያገኙትን ገንዘብ ወደ ኢትዮጵያ በማስገባት ዜጎች ዕድሉን ተጠቅመው እንዲያድጉና ሠልጥነው እንዲሠሩ አድርገዋል።

ሼኽ መሀመድ ኢትዮጵያ ውስጥ የሚከተሉትን የኢንቨስትመንት ፍልጠናና የታዘበ እኒኽ ሰው ለትርፍ የመጡ ወይስ ለሀገር ፍቅር? ብሎ መጠየቁ አይቀርም። ለእኔ ሁለተኛው ያመገናል። በእኔ የሚመሩ የእርሳቸው ኩባንያዎች ሃያ አንድ ደርሰዋል። እነዚህ ኩባንያዎች የሚያገኙትን ትርፍ በአብዛኛው ለሠራተኛው ጥቅምና ለኩባንያዎቹ ዕድገት እንዲያውሉት መመሪያ ይሰጣሉ።

የትኛው ባለ ሀብት ነው ይኼን የሚያደርግ? እኒህ ሰው ባለ ሀብት ናቸው? ትርፍ እየሰበሰቡ ነው? ወይስ ከልባቸው አገራቸውን እያገዙ? ሼኽ መሀመድ ለአገራቸው ተነግረው የሚያልቁ ነገር ግን በብዙ ሰዎች ዘንድ የማይታወቁ መልካም ተግባራትን አከናውነዋል። ለአገራቸው ሲሉ ያከናውኑት ነውና አንድ ቀን ታሪክ በገደልነቱ ይዘግበውና መልካምነታቸው በገሃድ ሲወደስ ይኖራል።

የፒ.ራ.ሚ.ዱ ጫፍ:- በአንድ ወቅት ጠዋት ከአንቅልፌ ስነ ምግባር ጨርቅ አድርገልኝ ሳይሆን ታግዬ የማሸነፋቸውን ፈተናዎች አዘጋጅልኝ እላለሁ ብለው ነበር። ዛሬም ከዚህ ፍልጠናዎ ጋር ነዎት?

ዶ/ር አረጋ:- የሰው ልጅ እያንዳንዱ ቀን በከንቱ እንዲያልፍበት መፍቀድ የለበትም። ትናንት እንደገና አይመጣም። ዛሬ ቢሮ የተገኘሁት አዲስ ነገር ለመሥራት እንጂ ትናንት የሠራኳቸውን ነገሮች ለመደጋገም አይደለም። በየዕለቱ፣ በየሰዓቱና በየደቂቃው አዳዲስ ነገሮች መፈጠር አለባቸው። አዳዲስ ነገሮች የሚፈጠሩት ደግሞ ከችግር ውስጥ ነው። የሚያስቸግር ሠራተኛ ቢኖር እሰየሁ ነው። እንድትሻሻል ያደርግኻል። ባገኘኸው ቁጥር ጸጥ፤ ስትሄድም ጸጥ፤... ዛሬም፣ ነገም፣ ከነገ ወዲያም ጸጥ ከሆነ አንተም እርሱም አትሻሻሉም። ስለዚህ ከሠራተኛው መካከል የተወሰነው በጥፍር ሊያቆም አቅም ያለው መሆን አለበት። ተገዳሪ

ሃሳብ የሚያቀርብ፤ ስትናገርም ስትሠራም አማራጭ የሚያቀርብ ሰው መኖር አለበት። ከቤቱ ወደዚህ ስመጣ በሃሳብ የሚገዳደረኝ ሰው እንዲኖር እፈልጋለሁ።

ጠዋት እንደ መጣሁ ለግማሽ ሰዓት ያክል መንገድ ዳር ላይ ካለው ሜዳ መኪናዬን አቁሜ እቆያለሁ። አንዳንዱ ሠራተኛ መጥቶ የግሉን ችግር ያቀርብልኛል። እንደ አለቃ ችግሩን ብትፈታለት ቀንህ ብርሀ ሆኖ ይውላል። ዝም ብለህ ቢሮ ገብተህ ወረቀት ብታገላብጥ ምን ደስ ይላል? እረኛ ነኝ ብለህ የምታስብ ከኾነ እረኛ እንድትሆን ያበቁህን ሠራተኞች እንዲያዩህ ማድረግ አለብህ።

እየተደበቅህ እረኛ መሆን አትችልም። ራስህን ለሰዎች ቅርብ ማድረግ አለብህ። በመሪነት ሥራዬ ተግዳሮት (challenge) አልፈራም፤ ይልቁኑ ችግሩን ተጋፍጬ የማቸንፍበትን ጥበብ ፈጣሪ እንዲሰጠኝ እጸልያለሁ። አንዳንዱ ችግር ደስ ይላል። ልትወጡት የማትችሉት ሊሆን ይችላል። ነገር ግን ከዘረጋችሁት የአፈታት ሥርዓትና ከቡድናችሁ ጋር በትጋት ከሠራችሁ በመጨረሻም በድል ትወጡታላችሁ።

የፒ.ራ.ሚ.ዱ ጫፍ:- በመጨረሻ ለአንባቢዎቻችን የሚያስተላልፉት መልዕክት አለዎት?

ዶ/ር አረጋ:- ዕድሜ ሰጥቶኝ የዛሬ ሠላሳ ዓመት ኢትዮጵያን የማየት ዕድል ቢገጥመኝ አሁን ካለችው ኢትዮጵያ ፍጹም የተለየች ሀገር እንደምትኾን አምናለሁ።

ሀገራችን የምትታየኝ ከፊት ከፊት እየቀደመች አገሮችን ስትመራ ነው። ይኼን ለማለት የሚያስደፍረኝ ለዕድገቷ አስፈላጊ የሆኑትን ግብዓቶች በሙሉ የታደለች መሆኗ ነው። ባሕሏ፣ የሰፊ ግንባራ፣ የተፈጥሮ ሀብቷ... ወዘተ ማን ተወዳድሯት? የሌለን ነገር ቢኖር የዘመኑ ዕውቀትና ካፒታል ብቻ ነው። ይኼም ቢኾን ይመጣል ብዬ አምናለሁ። የአገራችን ዕድገት በሙሉ ልብ ሊደገፍ የሚገባው ነው።

የሥራ ባሕላችን እየተለወጠ ስለመሆኑ አበረታች ነገር እያየን ነው። ጠዋት ከአንቅልፍ ተነስቶ “ቁርሴን አክሰቱ ቤት እበላለሁ...ገንዘብ ከአጎቱ እወስዳለሁ...” በሚል ወጣት ፈንታ “...ካልሠራሁ በስተቀር ገንዘብ አላገኝም። መብላትም መኖርም አልቻልንም” የሚለው ወጣት እየበረከተ ነው። በምዕራቡም ዓለም ጠዋት ሲነጋ ሰው የሚታየው ሥራው ነው።

ድሮ ጠዋት ከመኝታ ስንሳ “...ግዴለም ምን አስቸኮለኝ? ከሰዓት በኋላም ቢሆን እሠራዋለሁ” ማለት በእጅጉ የተለመደ ነበር። አሁን ግን “ካልተሠራ ምንም ነገር አይቻልም” በሚል ሥነ-ልቦና የተቃኘ እንቅስቃሴ እያየን ነው። ይኼ መጠናከር አለበት። ሥራ ባሕል (Culture) እየሆነ መሄዱ እየታየ ነው።

የዕድገት አቅጣጫችን ሙከራ የሞላበት ቢኾንም ውጤት እያየንበት ነው። ይኼን ሙከራ በተግባር እየመነዘሩና እሴት እየጨመሩ መኼድ እንጂ አቅጣጫን ያለአግባብ መለወጥ ጥቅም የለውም። በተያዘው አቅጣጫ ላይ ገንቢ ግብዓቶችን እያከሉ፣ እያሻሻሉና እያከሉ ወደ ፊት መጓዝ ነው። ይህን ማድረግ ለእናት ሀገር ያንሳታል።

የፒ.ራ.ሚ.ዱ ጫፍ:- እናመሰግናለን።

ዶ/ር አረጋ:- እኔም በጣም አመሰግናለሁ።

Address:
MIDROC Technology Group
Office of the Chief Executive Officer,
Tel: +251-011-371-8900
Fax: +251-011-371-5988 / 372-4977
P.O. Box: 5787, Addis Ababa Ethiopia
E-mail: contact@midroc-ceo.com
Website: www.midroc-ethiotechgroup.com